

Naisjournalistin huoneentaulu

Katkismuksen kirjoittaminen vaatii paljon rohkeutta ja runsaasti mustetta. Suuren innostuksen vallassa journalismin eri kentillä toimivat sisaret ovat kuitenkin vuoden verran hahmotelleet Naisjournalistin huoneentaulua. Joku on sen jo kehystänyt ja ripustanut työpöydän ylle Suomen Sanomalehtimiesten Liiton Toimittajan huoneentaulun rinnalle.

Naisjournalistin solidaarisuus-ohjeet lähtivät itämään Tiedotustutkimuksen päivien Joukkotiedotuksen naistutkimusryhmässä tammi-kuussa 1986 Espoon Hanasaaressa. Sieltä taulun viisi teesiä ovat kulkeutuneet Helsingissä toimivaan Journalistinaisten networkiin, jossa tätä ensimmäistä naistoimittajan parasta tavaraa on nyt maisteltu, hiottu ja sovellettu vajaa vuosi.

Journalistinaiset saavat kiittää huoneentaulustaan Tutkijanaisia ja heistä erityisesti Liisa Rantalaihoa, jonka artikkelista Onko naistutkimuksella metodologisia seureauuksia, taulun teesit on poimittu ja johdettu.

Ja teesit kuuluvat:

1. Toinen nainen ei ole kilpailija, vastustaja eikä objekti
2. Henkilökohtainen on poliittista

3. Journalistinen työ on osa journalistin omaa vapautumista

4. Naisnäkökulma ei ole jotakin täydentävää

5. Aukot on täytettävä, vaietuista asioista puhuttava

Mitä se on?

Mitä naisjournalismi on? Mitä se voisi olla? Mitä on sen teoria ja käytäntö? Näitä kysymyksiä on mietitty ja vastauksia etsitty kissojen ja koirienkin kanssa. Myös erillistä naisjournalismin määritelmää näytetään kovasti kaivattavan. Kaikkein kriittisimmät ovat sitä mieltä, että mitä ei ole määriteltä, sitä ei ole olemassa.

Naisjournalismin määritelmän voi suhteellisen ykskantaan johtaa käytettävissä olevista naistutkimus- ja tutkimuksen naisnäkökulma-määritelmistä. Yhden selkeän ja hyvän määritelmän antaa lääketieteen tohtori Annlis Söderholm kirjoittaessaan, että kaikilla tieteenaloilla naistutkimuksella on selvä päämäärä: "Se pyrkii tietoon, joka voisi vapauttaa naiset niistä siteistä, joilla kulttuuri- ja valtasuhteet sekä yksipuolisesti tulkitut tutkimustulokset naisen kahlitse-

vat". Kiistelystä naisnäkökulmasta Annlis Söderholm kirjoittaa: "Tutkimuksen naisnäkökulmalla tarkoitetaan sitä, että tutkija on tietoinen paitsi itsestään selvästä naisen biologisesta erityisyydestä myös siitä erityisyydestä, johon naiseksi sosiaalistaminen johtaa. Tuon tietoisuuden pohjalta hän alkaa harjoittaa naisen kannalta tähdellistä tutkimuspolitiikkaa". (Helsingin Sanomat 1985, 2)

Ehdotan, että naisjournalismin määritelmäksi otettaisiin edellä mainitut muotoilut sillä erotuksella, että sanan tutkimus paikalle pannaan sana journalismi, tutkimuksen naisnäkökulman sijalle journalismin naisnäkökulma sekä sanan tutkimuspolitiikka paikalle joukkotiedotuspolitiikka. Mielestäni naisjournalisti voi kernaasti pyrkiä sellaisen tiedon hankkimiseen sekä välittämiseen joka voi vapauttaa sekä häntä itseään että niitä, joille hän juttuaan tuottaa. Toisaalta nainen journalistina voi naistiedostuksen kautta tulla tietoiseksi paitsi biologiastaan myös siitä, että hänen naiseutensa on sosiaalisesti tuotettua.

Naistiedostuksella tarkoitan ennen muuta sitä, että ihmisen tulee ensin tuntea ja ymmärtää olevansa alistettu, sorrettu ja orjuutettu ennen kuin tulee motivoitua vapautumispyrkimyksiin. Sellainen, joka ei tällaista elämässään tunnista ja koe, ei tietenkään voi mistään vapautua. Tai niin kuin Aili Nenola *Miessydämisessä naisessa* kirjoittaa:

"Naisen aseman hyvyys tai huonous on osittain subjektiivinen asia ja sitä mittaa naisen kokemus asemastaan eli kuten Friis Blum totesi kukaan ei voi vapauttaa sitä, joka ei tunne itseään vangituksi ... Sekä varhaiskantaisten yhteisöjen naisten sekä kehittyneempien yhteisöjen naisten omista kokemuksista antama todistus viittaa siihen, että naiset ovat

usein objektiivisesti ottaen alistetussa asemassaan eläen ja riistonkin kohteena pystyneet elämään omasta naisnäkökulmastaan katsoen arvokkaan elämän. Mutta sitä, että näin on, ei voida käyttää perusteluna naisen alistamiselle edelleenkin silloin, kun historialliset ja taloudelliset muutokset kasvattavat naisissa uudenlaista tietoisuutta, joka tähtää tasa-arvoiseen resurssien ja vallan jakoon ja saa heidät arvioimaan itsensä uusista toiminnan ja ajattelun lähtökohdista". (Nenola 1986, 90)

Tarkasteltaessa asiaa suomalaisen naisasialiikkeen taistelukausten valossa juuri nyt, liikkeen kolmannella aktiivijaksolla, jota kutsutaan Feministisen liikkeen ajaksi (Jallinoja 1983, 191), tapahtuu kautta rintaman tätä historiallisten ja taloudellisten muutosten kasvattama uudenlaisen tietoisuuden kasvua. Mitä olivatkaan naisasian kaksi edellistä vaihetta ja mitä ne aikanaan vaikuttivat naistoimitajiin ja lehdistöön, ovat kiihdyttävän kiintoisia kysymyksiä. Tähän problematiikkaan en tässä yhteydessä voi syventyä, sillä nyt käsillä oleva asia, Journalistinaisen huoneentaulu, syntyi viime vuonna.

Uudenlaisen tietoisuuden syntyä ja kehitystä on ollut mahdollista seurata vähintään kolmetoista vuotta, sillä silloin Suomeen perustettiin ensimmäiset feministiryhmät. (Jallinoja 1983, 198) Kuinka siis tiedotusvälineissä työskentelevät naiset voisivat vuosikymmenestä toiseen pysytellä uuden tietoisuuden ulkopuolella? Kuinka ylipäänsä tiedotusvälineet ovat voineet olla huomaimatta yhteiskunnassa virinneen uudenlaisen ajattelun olemassaoloa?

Toinen nainen

Artikkelissaan Onko naistutkimuksella metodologisia seurauksia Liisa Rantalaiho toteaa, että naistutkijan ryhtyessä tutkimaan naisnäkökul-

masta omaa tilannettaan hän kohtaa oman itsensä sekä tutkijana että kohteena ja hän tapaa kanssaisariaan sekä ammattitovereina että tutkimuskohteina. Hän on tullut tilanteeseen, jossa tutkijamina ei ole tutkittavien ilmiöiden ulko-, ala- eikä yläpuolella. Niinpä naisnäkökulmasta katsottuna toinen nainen ei voi olla kilpailija, vastustaja eikä objekti. Kun näin on, tiedon keruukaan ei voi olla objektiivista, vaan se on ensi kädessä kahden alistetun kohtaamista ja joko tietoista tai tiedostamatonta pyrkimystä alistetusta asemasta ulos ja ylös, sillä vasta vapaat ja suvereenit ihmiset voivat antaa tuua muille, orjan asemasta katsoen, etuoikeutetuille harrastuksille, esimerkiksi sellaisille kuin vapaalle filosofoinnille. Pam Allenia siteeraa Riitta Jallinoja kirjoittaa sisaruuteen perustuvasta naissolidarisuudesta, että sisaruutta on "tunnistaa toisessa naisessa taistelun sortoa vastaan" - eikä tässä yhteydessä ole lainkaan tarvetta ryhtyä arvioimaan ja vielä vähemmän arvottamaan sitä, missä naistiedotuksen vaiheessa kyseinen sisar on.

Feminismissä painotetaan jokaisen naisen yksilöllisyyttä, hänen oikeuttaan ja velvollisuuttaan kuunnella omaa itseään, hänen kehittyvää kykyään tehdä sen mukaisia ratkaisuja ja yleensä naisen vapautumisen kannalta välttämätöntä mahdollisuutta elää valitsemallaan tavalla. Jotkut feministit sanovat jopa, että kaikki mitä naiset tekevät on hyvää ja mitä miehet pahasta. "Näin feministit kielsivät miesten arvomaailman mukaisesti toimivien naisten oikeuden elää katsomustensa mukaisesti." (Jallinoja 1983, 219) Tähän huomioon perustuu osittain se raivo ja vimma, jota feministeihin yhteiskunnas-

sa näytetään kohdistettavan.

"Neutraalin, yksisuuntaisen tiedonkeruun sijasta monet tutkijat ovat omaksuneet vastavuoroisen suhteen haastateltaviin. Suhde on sellainen, jossa tutkija itse selvästi tulee haastatteluun mukaan omana persoonallisena itsenään", Rantalaiho kirjoittaa. On selvää, että tämä naistutkimuksen menetelmä soveltuu journalistiseen haastattelutekniikkaan mitä parhaimmin, vaikka objektiivisen niin sanotun puhtaan ja riippumattoman (riippumaton, mistä?!) tiedon jakaminen onkin alan ihanne. Yritän tässä kieli keskellä suuta olla pistämättä lusikkaani objektiivisuus-, subjektiivisuus-, uussubjektiivisuuskeskusteluun. Naisjournalismin käytäntö voi olla näitä kaikkia, ja olisi toivottavaa, että se olisi Evelyn Fox Kellerin tarkoittamassa merkityksessä "dialektisena prosessina etenevää objektiivisuutta, jossa objektiivisuuteen pyrkiminen tulee erottaa objektiivisuuden illuusiosta". (Söderholm, HS, 1985, 2)

Sheila Ruth on kertonut vauputtavasta kokemuksestaan tajutessaan, että feministinen tutkimusote päästää hänet osallistumasta "metsästykseseen" eli "miehisestä seminaarikäytännöstä, jossa paperin esittäjä asettuu saaliin asemaan ja jonka heikkouksia ja virheitä muut hyökätäkseen vaanivat". (Rantalaiho 1984, 354)

Ymmärrämme koko journalismin teon pitkälti kilpailuksi, kilpailuksi ideoista, aiheista, kyvyistä, ajasta, nopeudesta ja yleisesti resursseista. Merkitsee melkoista prosessia irrottautua tästä kilpailusta, eikä se kilpailuyhteiskunnassa ole edes mahdollista. Miten siis naiset voisivat luopua keskinäisestä kilpailusta? Kuinka kateuden ja kyynärpäiden tilalle voisi tulla sisaruutta ja

solidaarisuutta. Jossakin määrin helpommaksi on osoittautunut pyrkimys juttua tehdessä lähteä siitä, että toimittaja ei ole metsästäjä, haastateltava ei saalis eikä valmis juttu riistaa.

Henkilökohtainen on poliittista

Feministisen tutkimuksen keskeisin oivallus kiteytyy näihin usein toistettuihin sanoihin: henkilökohtainen on poliittista. Se antaa myös yhden olennaisimmista sekä kauaskantoisimmista metodologisista lähtökohdista. Millään, ja vähiten niin sanotuilla järkisyyllä, ei yksityistä ja yhteisöllistä voida erottaa. "Yksilöllinen elämä kantaa yhteisöllisiä rakenteita." (Rantalaiho 1984, 354) Paino on sanalla rakenteita, sillä naisen alistaminen on nimenomaan rakenteellista alistamista ja alistamista. Juuri tästä syystä monien, varsinkin osaansa suhteellisen tyytyväisten, on vaikeata nähdä ja ymmärtää koko alistussysteemiä.

Henkilökohtainen on poliittista -teesiä voidaan havainnollistaa esimerkiksi yhteiskunnan omaksuman ja harjoittaman väestöpolitiikan näkökulmasta. Se, minkälaisen asenteen yhteiskunta ja yhteisö omaksuu ehkäisyyn, aborttiin ja synnytykseen, koskee mitä konkreettisimmin naista myös yksilötasolla, mutta tuskinpa kukaan väittää, etteikö kysymys olisi ennen kaikkea yhteiskuntapolitiikasta. Näin nainen saa omassa elämässään ja jopa ruumiissaan kannettavaksi yhteisön rakenteellisia päätöksiä, asenteita, näkemyksiä ja joskus vain mielipiteen tasolle jääviä halpahintaisten ja hurskastelevan populististen kansanliikkeiden painostustoimin syntyneitä päätöksiä. Kärjistäen voidaan tämän esimerkin avulla sanoa, että naisen ruumis

on yhteiskuntapolitiikan kiistakapula ja peliväline. Miehen ruumis ei sitä samassa merkityksessä ole. Eihän miesten ehkäisyvälineissä ole tapahtunut paljoakaan kehitystä viimeisen tuhannen vuoden aikana. Ja jos teoriassa onkin tapahtunut, ei kehitys ole ylettynyt käytännön tasolle.

"Tutkimustyössä henkilökohtaisen poliittisuus merkitsee sanoutumista irti neutraalin arvovapauden myytistä ... Naisnäkökulman normit vaativat avointa lähtökohtien ilmaisemista", Rantalaiho edelleen kirjoittaa. Edellä mainitun voinee suoralta kädeltä soveltaa koskemaan naisjournalismia. Kaikkein suotuisimmissa oloissa journalisti on koko persoonansa voimalla mukana journalistisessa prosessissa, eikä hän näin ollen voi selittää valintojaan, tekemisiään tai laiminlyöntejään millään ulkopuolisella. Hän ei voi uskotella olevansa syvien rivien silmät, korvat eikä suu, hän ei voi piiloutua kustantajan, toimituksellisen johdon tai muun isonveljen selän taa. Hän ei voi sanoa: työtä tämä vain, koska tästä väittämästä seuraa kysymys, mitä sen pitäisi olla.

Pako itsestä eräänlaiseen toimittaja-professionaalisuuteen mahdollistuu siitä yleisestä käsityksestä, että asian julkiseksi tekeminen antaa oikeutuksen olla oikeammassa ja että subjektiiviset kuvaukset, arvelut ja päätelmät siirtyvät lähemmäs mystistä totuutta sen jälkeen tai sinä aikana, kun ne julkistetaan. "Jokin mystinen transformaatio tapahtuu siinä vaiheessa, jossa yksityisestä tulee yleistä ja henkilökohtaiset mielipiteet saavat painoasun ... Pannessamme lähes kriitikittömästi sellaisen painon julkaistulle sanalle ja asettaessamme uskomme näin varauksetta editoijien kykyyn erottaa

hyvä huonosta ja väärä oikeasta saatamme koko akateemisen tiedotusyhteisön äärimmäisen haavoittuvaan asemaan". (Spender 1984, 188) Yhdyn täysin näihin Dale Spenderin huomioihin ja lisää, että mitä perustavimmassa merkityksessä journalistista tuotetta, jota ei ole julkistettu, ei yleisesti vallitsevan käsityksen mukaan ole olemassa.

Journalististen tuotteiden sisältö taas perustuu pitkälti niihin käsityksiin ja pelisääntöihin, joita portinvartijatoimittajat niille antavat. "Portinvartijat asettavat standardit, tuottavat sosiaalista tietoutta ja luovat sitä, tarkkailevat, mitä lasketaan levitykseen, säätelevät ajatusinnovaatioita, tietoja ja arvoja", Dale Spender jatkaa akateemisen tiedeyhteisön ja sen kommunikaatiokäyttäytymisen kriittikkä. Millä tavoin akateeminen kommunikaatio tässä suhteessa poikkeaa journalistisesta? Sanoisin, että ei millään tavoin.

Se, mitä katsotaan julkaisemisen arvoiseksi, noudattaa yhteiskunnassa, jossa vallitsee miehinen dominanssi, miehisiä näkemyksiä, arvostuksia ja uutiskriteerejä. Mutta miksi johtavassa asemassa toimivat naisjournalistitkin noudattavat miehisiä kriteerejä, miksi naiset naistenlehtiä myöten julkaisevat miehen mielin ja silmin tehtyjä ja nähtyjä aineistoja? Aili Nenola kirjoittaa **Miessydämisessä naisessa**, että etenemään pyrkivä nainen joutuu ottamaan esikuvansa vastakkaisen sukupuolen edustajasta, koska omasta sellaisesta ei löydy. Tällaisessa tilanteessa naisen itsetunnosta ja identiteetistä ei voi kehittyä kovinkaan vahvaa. "Päästessään vihdoin osalliseksi korkeammasta sivistyksestä ja tieteellisestä maailmasta naiset ovat pitkään ihastelleet sitä ohuutta ja abstraktia

ja kylmää järjen ilmastoa, jossa tieteellinen ajattelu liikkuu ja luullen, että se on ainoa oikea tapa ratkaista elämän arvoitusta." (Nenola 1986, 25)

Samantapaiseen mykkään ihailuun tai turhauttavaan kyvyttömyyden tunteeseen nainen putoaa journalismissa. Harva hakeutuu esimerkiksi suuren päivälehdien johtavaksi taloustoimittajaksi tai päätoimittajaksi. Sanomalehdissä on tällä hetkellä kolme naispäätoimittajaa.

Journalismi omaa vapautumista

Liisa Rantalaihon innoittamana ja hänen suostumuksellaan yritän nyt hahmottaa, mitä tarkoitamme sillä, että journalistinen työ on osa journalistin omaa vapautumista.

Naisnäkökulman perusta on pyrkimys emansipaatioon. Se on siis myös naisnäkökulman perusta journalismissa. Siltäkään osin journalistinen työ ei ole neutraali instrumentti, jonka avulla jo vapautunut toimittaja hankkisi edelleen alistettuina eläville sisarilleen tietoa tästä maailmasta, vaan journalistinen prosessi on myös journalistin oman vapautumisen prosessia, jossa henkilökohtaista ja poliittista ei yritetä erottaa itse journalismin tuotannosta. Monet naistoimittajat käyttävät juttujensa taustana omaa ja läheistensä elämää, vaikka näiden elämäntapojen ulkoiset muodot eivät aina vastaisikaan käsillä olevaa haastattelua-, referointi- tai reportaasitilannetta. Voidakseen vapautua jostakin täytyy siis tuntea kahlehdittuna olemista. Ennen kuin tulee mieleen alkaa karistaa kahlehtivia sidonnaisuuksia, stereotyyppisiä olemuskuvia ja ylipäänsä sosialisointion seurauksia, täytyy joutua näiden kuvien ja odotusten kanssa

ristiriitaan. Tai niin kuin Aili Nenola toteaa: "Jos jokainen nainen tunnistaisi itsensä mieskulttuurin kuvastimessa, ei syntyisi naisnäkökulmaa eikä naistutkimusta." Jotkut naistutkijat ovat sietäneet ristiriitaa valitsemalla tietoisesti tutkimuskohteita, joiden kentillä he eivät joudu kilpailemaan miesten kanssa.

Tiedostava naisjournalisti saattaa tietoisesti toimia samoin, tiedostamaton toimii näin usein. Kilpailun kaihtaminen ei ole välttämättä merkki voimattomuudesta, vaan kysymys on enemmänkin vierastuksesta. Naiset ovat tunteneet miehiset juttuaiheet vieraiksi, kilpailun sinänsä energiaa turhaan kuluttavaksi, varsinkin kun on paljon sellaisiakin aiheita, joita käsitellessään nainen voi toimia enemmän omilla ehdoillaan, vaikka näistä jutuista ei sittemmin liialti kiitosta heruisikaan. Toisaalta, naiset eivät halua heikentää asemaansa naisina. Naisjournalistin täytyy joka tapauksessa jossakin määrin kilpailla miehen kanssa. Tässä taistelussa leivästä, asemista, rekrytoinnista naisen ei ole hyvä osoittaa olevansa miestä etevämpi. Jos naisen yliveroinen osaaminen kuitenkin tulee ilmi, hän hämmästyttävän nopeasti lakkaa olemasta kiinnostava nainen.

Aili Nenola referoi kulttuuri-antropologi Margaret Meadia, joka "sanoo valinneensa tutkimusaiheensa tietoisesti siten, ettei joutuisi kilpailemaan miesten kanssa heidän aiheistaan. Kyseessä ei kai ollut niinkään se, ettei hän tuntenut itseään kykeneväksi tutkimaan miesten aiheita, vaan se ettei hän halunnut huonontaa asemaansa naisena. Sekään ei ole mieleton näkökulma, ei ollut ainakaan Meadin nuoruuden aikoihin: tutkijanaisen pitää kilpailla miesten suosiosta

samoilla markkinoilla kuin muidenkin naisten".

Margaret Meadin naiselämä ei vuosisatamme alkupuolella tässä mielessä poikennut ammatissa toimivan, itsenäistä työtä tekevän naisen elämästä tänäkään päivänä. Yhä vielä naisjournalistin on, samalla kun hän kilpailee miesjournalistin kanssa sanansijasta, kilpailtava seksuaalisesta huomioarvosta toisten naisten kanssa.

Naisjournalisti elää kaksoistietoisuudessa, jossa ainoastaan journalistisen työn tuloksena voi vapautua alentavista ja psyykkistä pahaa oloa tuottavista hyväksikäyttäjän ja -käytetyn perinteisistä jutunjahtaaja-, metsästäjä-rooleista. Näihin alistaviin rooleihin nainen alistuu kaksinverroin, sillä "mitätömmänkin miehen on mahdollista tuntea itsensä puolijumalaksi veratessaan itseään naiseen", niin kuin Simone de Beauvoir toteaa.

Jotakin täydentävää

"Tieteellisen yhteisön sosiaalisessa käytännössä naistutkimus ja naisnäkökulma vielä useimmiten ymmärretään tasa-arvona: luennoitsijaksi pitää saada "joku nainen" ... Sukupuolten käytännöllinen toteutuminen tieteen instituutioissa on sinänsä arvokasta, nykyisessä yhteiskunnan kehitysvaiheessa naisen muistaminen erikseen on ymmärrettävää, jopa anteeksiannettavaa. Toisin sanoen: se on perimmäältään anteeksiannon tarpeessa."

Hyvää tarkoittavasti tasa-arvoon pyrkivä ajattelu ja aineisto on aina saanut journalismissa sijansa. Ottakaamme esimerkiksi vaikkapa tiedotusvälineiden naisten osastot. Ideaan naisten omista sivuista, omista ohjelmista ja jopa omista lehdistä sisältyy Liisa Rantalaihion edellä mainitsemaa anteeksiapynnä. Näiden nimenomaan naisille suunnattujen aineistojen olemassaolo kätkee sisäänsä ajatuksen siitä,

että tiedotusvälineen koko journalistinen sisältö ei jostakin syystä olekaan naisten aineistoa. Onko journalismissa erotettavissa miehille tarkoitettua luettavaa, katsottavaa ja kuultavaa tässä samassa merkityksessä?

"Tieteessä itsessään täytyy olla jokin vakava puute, jos sukupuolten epäsymmetria on tieteellinen itsestäänselvyys ja ongelma vain käytännöllispoliittisessa mielessä", Rantalaiho jatkaa. Niin on journalismissakin. "Alistuksen laajuudesta, ulottumisesta yhteiskunnallisista kulttuurisiin rakenteisiin, on kertynyt näyttöä", Rantalaiho edelleen toteaa. Eli, koska alistus on rakenteellista, mikä on koko asian ydin, sitä ei sinänsä arvokkailla tasa-arvopyrkimyksillä voida poistaa. Se, millä keinoilla alistusta voitaisiin vähentää ja poistaa edellyttää uutta ajattelua ja uusia toimintatapoja. Journalistinaisen huoneentaulussa on oikeastaan vain yksi selvä toimintaohje: aukot on täytettävä, vaietuista asioista puhuttava.

Aukkoja katseltu kyllin pitkään

Naiset ovat näkymättömiä. Joskus joutuu kysymään, onko heitä lainkaan olemassa.

"Naiset tutkimuksen kohteina, tutkimusaineistona on vain osa näkymättömyyttä. Naisten elämässä tärkeät asiat, toiminat ja merkitykset ovat niin ikään olleet näkymättömiä, tai liian triviaaleja tutkimuksen kohteiksi ... Naisia ei löydy tutkimusten aineistosta - joskus ei edes tietoisuutta siitä, että naiset puuttuvat, joskus perustelun, että naisten mukaanotto mutkistaisi tutkimusta liikaa". (Rantalaiho 1984, 350)

Puolet Suomen ansiotyötä tekevästä työvoimasta on naisia, sen lisäksi naiset tekevät suurimman osan kotitöistä. Nämä ovat

tilastollisia tosiasioita. Minkälaista on naisten työ? Minkälaiset ovat sen tekemisen ehdot? Kenen ehdoilla sitä tehdään? Kuinka naiset tulevat työllään taloudellisesti toimeen, minkälaisia ovat ammatit, onko naisilla ylenemismahdollisuuksia, onko heillä taloudellista valtaa, jos ei ole, miksi ei ole? Naisten työ on kaikissa länsimaiden tiedotusvälineissä aliedustettua ja vääristynyttä. (Gallagher 1979, 18) Aukkoja ja vääristymiä selittää miehisissä kulttuureissa se, että naiset ovat ja pidetään näkymättömissä, tiedotusvälineiden mustia aukkoja se, että "miltei kaikissa maissa välineet ovat vallitsevasti miesten käsissä - ylivertaisesti miehisiä ovat johto- ja tuotantoporras" (Gallagher 1979, 13, 15)

Vaikeimmin havaittavia ja siksi löytäjälleen suurinta riemua tuottavia ovat kulttuurimme käsitteelliset aukot, jotka saavat alkunsa siitä, että ihminen on käsitetty mieheksi. Mikä on ollut ihmistä varten on ollut miestä varten. Jos nainen ei ole tunnistanut itseään tästä miehisestä kuvastimesta, hän on saanut syyttää siitä lähinnä itseään, ja moni onkin omaksunut naiseudesta piintyneen kuvan eräänlaisena vajavaisena miehenä. "Mies on myös ollut se oikea, normaali ihmisyyden edustaja, johon nähden nainen on havaittu puutteelliseksi, vajavaiseksi ja poikkeavaksi", Liisa Rantalaiho kirjoittaa. "Mittapuut siihen mitä pidetään tärkeänä otetaan miehiltä, ja esimerkiksi naisten erilainen elämänhistoria verrattuna miehiin ymmärretään siltä pohjalta, että miehinen yhteiskunta asettaa naisille esteitä toimia kuten miehet, siis normaalisti ja oikein."

Elämän taistelussa miehet saavat meidät, totta vieköön, monasti ajattelemaan, että naisissa

on jotakin vialla. He eivät ole yhtä kehittyneen järkeviä kuin miehet, he eivät ajattele ja toimi niin loogisesti kuin miehet. Sanalla sanoen he eivät ole niin kuin miehet. Mutta miksi maailma näyttäytyy vain miehenä? "Ennen kaikkea on tiedostettava, etteivät vain naiset ole sukupuoli", Liisa Rantalaiho kehottaa, "emme vielä tiedäkään, mihin kaikkeen tämä oivallus tulee tutkimuksen viemään". Tämä oivallus vie myös journalismin uusille, kiehtoville kentille, maailmaan, jossa seikkailee kokonainen ihminen.

Kirjallisuus

GALLAGHER, Margaret. The Portrayal and Participation of Women in the

Media. UNESCO, Paris 1979.

JALLINOJA, Riitta. Suomalaisen naisasialiikkeen taistelukaudet. Juva 1983.

NENOLA, Aili. Miessydäminen nainen, naisnäkökulma kulttuuriin. Pieksämäki 1986.

RANTALAIHO, Liisa. Onko naisnäkökulmalla metodologisia seurauksia? Pertti Alasuutari (toim.) Keskustelua laadullisesta sosiaalitutkimuksesta. Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, julkaisu C:28/1984.

SPENDER, Dale. The gatekeepers: a feminist critique of academic publishing. Helen Roberts (ed.) Doing Feminist Research. Great Britain 1984.

SÖDERHOLM, Annlis. Naisen asema ongelmallinen sekä potilaana että lääkärinä. Helsingin Sanomat, alakerta 28.6.1985.